

Стр. 3

4. Sayfa

ANISKA

12 Aralık 2025
SAYI 46 (1062)
KURUCUSU
ZİYATDIN KASSANOV

KAZAKISTAN CUMHURİYETİ ANISKA TÜRK KÜLTÜR MERKEZİ ULUSLARARASI YAYINI

6-бет

Алматы қаласының депутаттары алдағы үш жылға арналған бюджетті қолдады

Стр. 9

ИСТОРИЯ НАРОДА ЯВЛЯЕТСЯ ТАКЖЕ ЕГО ЗАВЕЩАНИЕМ

8-бет

«АУЫЛЫМ АЛТЫН БЕСІГІМ»
ТҮЛКІБАСТА «АЛТЫН КҮЗ- 2025» ӨТТІ

Ученые разработали базу по цифровизации государственного языка

Стр. 6

Стр. 14

КАМАЛ-ШАХМАТИСТ

С ДНЕМ РОЖДЕНИЯ!

От всей души поздравляем с днем рождения общественного деятеля ТЭКО «Ахыска», заместителя председателя ТЭКО «Ахыска» Шымкентского городского филиала

ЖАНАБАЙ КУРБАНОВА.

Желаем уважаемому Жанабай Атамовичу долгих лет жизни, семейного благополучия и творческих успехов!

Обращение Президента Касым-Жомарта Токаева к участникам Специальной сессии Генеральной Ассамблеи ООН, посвященной открытию Международного года добровольцев в целях устойчивого развития

Ваши Превосходительства!

Уважаемые делегаты!

Для меня большая честь обратиться к этому уважаемому собранию по случаю открытия Международного года добровольцев в целях устойчивого развития.

Это знаменательное событие отражает наше общее стремление укреплять роль добровольцев и усиливать их вклад в национальный и глобальный прогресс.

Казахстан выдвинул данную инициативу в тесном сотрудничестве с международными партнерами.

Мы твердо убеждены, что волонтерство стало созидательной силой добра, способствующей гражданской активности и прогрессу на пути к достижению Целей устойчивого развития.

В современном непростом мире добровольцы выполняют важную миссию, защищая жизни, оказывая помощь наиболее уязвимым, укрепляя доверие и солидарность в обществе.

Программа добровольцев ООН продолжает расширять свою глобальную деятельность, объединяя людей со всего мира.

За пределами структуры Организации волонтерская активность охватывает сотни миллионов людей по всей планете.

В Казахстане волонтерство стало неотъемлемой частью общественной жизни.

Общественная акция «Таза Қазақстан» объединила тысячи граждан в целях восстановления природной среды и продвижения культуры экологической ответственности, что созвучно глобальным усилиям ООН в области устойчивого развития.

В этом же духе мы приветствуем превращение города

Алматы в международный хаб сотрудничества при поддержке Организации Объединенных Наций. Это стало возможным благодаря учреждению Регионального центра ООН по Целям устойчивого развития для Центральной Азии и Афганистана.

В данном контексте открытие Субрегионального офиса Программы добровольцев ООН в Алматы отражает твердую приверженность Казахстана развитию гражданской активности и международного партнерства.

Эти инициативы вновь подтверждают, что глобальные вызовы можно преодолеть только через коллективные действия и взаимное доверие.

Мы приглашаем добровольцев всех стран присоединиться к инициативам Организации в сферах охраны окружающей среды, социальной интеграции и поддержки молодежи для обмена опытом и реализации совместных проектов.

Казахстан выражает признательность Программе добровольцев ООН и призывает к укреплению партнерства в целях расширения возможностей, особенно для молодежи, женщин и жителей отдаленных регионов.

В год 80-летия Организации Объединенных Наций призываю подтвердить всеобщую приверженность ценностям солидарности, сотрудничества и инвестиций в человеческий капитал во имя построения более справедливого, зеленого мира.

Казахстан продолжит сотрудничать со всеми государствами — членами ООН и гражданским обществом в целях поддержки социально значимой волонтерской деятельности на протяжении всего этого знаменательного года и в последующий период.

К.-Ж. Токаев произвел кадровое назначение

Указом Главы государства Жанасова Асел Жубаншыевна назначена заместителем Руководителя Администрации Президента Республики Казахстан, она освобождена от ранее занимаемой должности.

Родилась в 1987 году в г. Алматы. В 2010 году окончила Кембриджский университет по международной стипендии Президента РК «Болашақ» в области компьютерных наук, в 2014 году - магистратуру Кембриджского университета и МГУ им. М.В. Ломоносова по программе «Executive Management».

2010-2014 гг. — специалист по информационным технологиям, менеджер Управления по информационным технологиям, директор департамента по кибер-безопасности международной компании в г. Лондон.

2014-2016 гг. — заместитель директора департамента цифровых технологий Национального Банка РК.

2016-2017 гг. — председатель правления АО «Национальный управляющий холдинг «Зерде».

2017-2018 гг. — советник управляющего Международного финансового центра «Астана».

2018-2020 гг. — управляющий директор по цифровым технологиям Международного финансового центра «Астана».

2020-2022 гг. — вице-министр торговли и интеграции Республики Казахстан.

2022-2025 гг. — председатель правления АО «Казпочта». С 8 июня 2025 года назначена советником Президента Республики Казахстан.

Взнос Президента в эндаунмент-фонд Қазақ тілі вырос в 100 раз

На днях состоялся ежегодный отчетный курултай Международного общества «Қазақ тілі». В работе собрания приняли участие помощник Президента Республики Казахстан — пресс-секретарь Руслан Султанулы Желдибай, депутаты Парламента РК, учредители и члены Центрального совета, доноры фонда, делегаты и председатели региональных филиалов.

Руководитель Международного общества «Қазақ тілі» представил подробный отчет о реализации плана работ на 2025 год. План был выполнен практически полностью: в течение года проведено более 25 мероприятий регионально-

го уровня; реализован ряд системных проектов, направленных на укрепление институциональной основы общества и развитие казахского языка в сферах образования, культуры, медиа и технологий.

Особое внимание было уделено работе с педагогическим сообществом. В Алматы, Карагандинском регионе и области Абай прошли форумы учителей казахского языка и литературы, объединившие около тысячи педагогов. Были обсуждены методические подходы, вопросы обновления содержания обучения и развития профессионального сообщества.

Впервые проведена республиканская интеллектуальная олимпиада «Ана тілі», организованная совместно с международным общественным фондом «Білім-Инновация». В ней приняли участие около 5000 учащихся, в финал вышли 64 команды из разных регионов. Победители стали обладателями образовательных грантов ведущих университетов: KазНПУ имени Абая, Nazarbayev University и Coventry University. Продолжились и традиционная олимпиада «Ана тілі» и творческая олимпиада «Жарқын болашақ», по итогам которой около 40 талантливых школьников также получили образовательные гранты от ведущих вузов страны.

Развитие казахскоязычного контента остается важным направлением деятельности общества. В год 180-летия Абая было издано академическое собрание его произведений на четырех языках — казахском, русском, английском и китайском. Продолжилась работа по переводу и выпуску книг, направленных на популяризацию отечественной литературы и культуры.

По инициативе и при партнерстве общества «Қазақ тілі» с известными мировыми киностудиями Disney, Pixar и Sony реализован дубляж и показ на казахском языке таких популярных фильмов, как «Белоснежка», «Элио», «Лило мен Стич» и «Зверополис 2».

«Зверополис 2» установил рекорд: уже по итогам первых семи сборов проката доля кассовых сборов казахской версии в Казахстане и Центральной Азии достигла 15,5 %, что стало новым показателем вос-

требованности качественного контента на государственном языке.

Важным шагом в развитии современного словарного фонда стал проект «Жаңа сөз», осуществляемый совместно с общественным фондом «Темірқазық». Проект ориентирован на создание языковых альтернатив современным понятиям и привлечение широкого круга пользователей к процессу словотворчества. На платформе тіл.kz любой желающий может предложить новые слова и участвовать в обсуждении, а лучшие варианты направляются в Терминологическую комиссию.

В этом году стартовал проект «Слово года — 2025». В рамках проекта были определены слова, наиболее часто используемые в обществе, ближайшее время — средства будут полностью переведены в структуру МФЦА, уже завершается формирование органов управления фонда.

самым популярным заимствованным словом — «чатбот», новым словом — «сухбаткер» (интервьюер), а самой цитируемой фразой — «әр күн — жаңа мүмкіндік» (каждый день — новая возможность).

Заметный общественный резонанс вызвал культурно-просветительский проект «Ұлттық диктант», проведенный совместно с Национальным научно-практическим центром «Тіл-Қазына» имени Шайсұлтана Шахметова. В онлайн- и офлайн-форматах диктант написали около 300 тысяч граждан, что подтвердило высокий интерес общества к культуре письма и грамотности.

Отдельно был представлен блок, посвященный внедрению казахского языка в технологическую среду. В рамках официального визита Президента Республики Казахстан в США состоялась встреча представителей Международного общества «Қазақ тілі» с руководством OpenAI. По итогам переговоров достигнута договоренность о сотрудничестве по расширению казахскоязычных данных, повышению точности языковых моделей и интеграции качественного образовательного контента в экосистему ChatGPT. Это соглашение стало важным шагом для закрепления казахского языка в международной цифровой среде.

Для формирования единой цифровой среды для членов общества разработано мобильное приложение Qazaq Tili Qoqamty. Через него пользователи смогут вступать в общество, получать партнерские предложения, подписку на

КІТАР и участвовать в проектах. Часть поступлений от подписки направляется в Qazaq Tili Endowment на поддержку языковых инициатив.

Отдельно был представлен финансовый отчет о работе эндаунмент-фонда. С момента создания фонд аккумулировал более 700 миллионов тенге благодаря поддержке Президента страны и предпринимательского сообщества. Средства фонда не расходуются, а инвестируются, доход от инвестиций в 2025 году составил 80 миллионов тенге. Это обеспечило финансовую устойчивость и независимость организации. В 2025 году в МФЦА был зарегистрирован фонд Qazaq Tili Endowment Foundation, который станет основным механизмом долгосрочного финансирования. В ближайшее время средства будут полностью переведены в структуру МФЦА, уже завершается формирование органов управления фонда.

Справка

Международное общество «Қазақ тілі» основано 22 сентября 1989 года. Это крупнейшая общественная организация Казахстана, объединяющая энтузиастов, заинтересованных в развитии казахского языка. Деятельность общества направлена на расширение сферы использования казахского языка в качестве государственного, повышение его престижа, популяризацию казахской культуры и национальных ценностей, а также внедрение новых технологических методов изучения и применения языка.

Касым-Жомарт Токаев и Масуд Пезешкиан выступили с совместным заявлением

Глава государства в своем выступлении подчеркнул, что Иран, пользующийся высоким авторитетом на международном арене, является надежным партнером Казахстана на Ближнем Востоке.

— Наши братские народы связывают общая история, схожие традиции и культура. У меня есть ряд исторических данных. Например, Великий Шелковый путь проходил через территории современного Казахстана и Ирана. Великий Шелковый путь способствовал распространению технологий, религии, а также углублению культурно-духовных отношений. В иранских архивах сохранились записи о Казахском ханстве и о том, что казахи являются храбрым народом. Были установлены тесные отношения между ханом Тауке и шахом Султаном Хусейном. Сохранились исторические сведения о том, что представители посольств встречались в Москве, а иранский посол посетил Казахскую степь. Хан Абулхаир направил посла к Надир-шаху, выразив намерение завязать связи. Тайказан в мавзолее Ходжи Ахмеда Яссыуи в Туркестане был изготовлен в мастерской иранского мастера Абдул-Азиза Шарафуддина Тебризи. В казахском языке много персидских слов. Ученые считают, что доля персидских слов в нашем словарном запасе составляет 4%. Среди них такие слова, как астана (столица), пайда (польза), көрпе (одежда), деурен (эпоха), дәрі (лекарство), дерумен (витамины), аула (двор), ыраза (пост) и другие. Сегодня в городах Гортан, Бендер-Туркмен и Гомбеде-Кавсу провинции Голестан на севере Ирана проживает более 5 тысяч казахов. Поэма «Шахнаме» Фирдоуси и ее герои близки и народам Турана. Великий казахский поэт Абай был знаком с произведениями персидских поэтов, таких как Фирдоуси, Хафиз, Саади. В копиях древних рукописей, привезенных иранской делегацией, содержатся сведения об истории и культуре Казахстана XV/VII века. В 27 представленных рукописях содержится анализ социально-экономического положения Казахского ханства, его отношений с соседними странами, региональной конкуренции, политической экономической ситуации в Туркестане, а также действий Российской империи в отношении казахских регионов и ханств. Также речь идет о разведке месторождений и добыче угля, железа, меди, свинца и бирюзы в Казахской степи. Это очень интересные данные. Большое спасибо, г-н Президент, — сказал Касым-Жомарт Токаев.

Президент Казахстана отметил, что иранский народ по праву считается законным наследником великой древней цивилизации.

— Ваша страна соединяет Ближний Восток и Евразию. В последние годы Иран демонстрирует впечатляющий рост социально-экономического и научно-технического потенциала. Убежден, что эти достижения стали возможны благодаря Вашему упорному труду и взвешенной политике руководства Ирана. Казахстан искренне разделяет успехи Ирана и желает ему светлого будущего. Наша общая цель — укрепление единства двух народов и приумножение совместных достижений. Безусловно, в нынешнее непростое время консолидация усилий приобретает большое значение, — заявил он.

Касым-Жомарт Токаев выразил уверенность, что визит Масуда Пезешкиана придаст мощный импульс для вывода двустороннего сотрудничества на новый уровень.

— Сегодня мы провели весьма продуктивные переговоры как в узком, так и в расширенном составах, всесторонне обсудили приоритетные направления нашего взаимодействия. Стороны подписали ряд важных межправительственных документов. Иран является одним из важных партнеров Казахстана в торгово-экономической сфере. В этой связи мы уделили особое внимание вопросам увеличения взаимного товарооборота. За последние десять месяцев объем торговли вырос на 40% по сравнению с предыдущим годом. Мы нацелены на дальнейшее наращивание этого показателя, для этого имеются все необходимые возможности. Инвестиции являются залогом долгосрочного сотрудничества. Сегодня в Казахстане успешно действуют около 700 иранских компаний, преимущественно в таких отраслях, как промышленность, инфраструктура и сельское хозяйство. В свою очередь деловое сообщество Казахстана также активно инвестирует в экономику Ирана, реализует проекты в горнодобывающей промышленности, транспорте, логистической сфере и производстве продуктов питания. Казахстан, будучи надежным партнером, неизменно готов оказывать поддержку иностранным инвесторам и

создавать для них благоприятные условия. В этой связи приглашаем иранские компании к участию в крупных долгосрочных проектах, — продолжил Глава государства.

По словам Касым-Жомарта Токаева, имеется значительный потенциал для укрепления связей в транспортно-логистической сфере.

— Мы должны эффективно использовать стратегически выгодное расположение наших стран. На сегодняшний день через Казахстан проходит около 85 процентов сухопутных грузоперевозок между Европой и Китаем. В связи с этим особое значение приобретает развитие транспортного коридора Север — Юг и железнодорожного маршрута Казахстан — Туркменистан — Иран. Это важный проект, отвечающий интересам обеих сторон. Казахстан начал

производство готовой продукции из иранского сырья в Казахстане и обеспечить ее следующие поставки в страны региона, — сказал Касым-Жомарт Токаев.

Президент обозначил сельское хозяйство как одну из важных сфер взаимодействия. — Казахстан является поставщиком зерна и других злаковых культур на иранский рынок. В частности, в прошлом году было поставлено более 500 тысяч тонн ячменя. У нас есть возможности увеличить этот объем в несколько раз. Мы детально обсудили этот вопрос с г-ном Масудом Пезешкианом. Казахстан придает большое значение цифровизации сельского хозяйства и развитию перерабатывающей промышленности. В связи с этим мы договорились обменяться опытом по вопросам эффективного использования

иранской стороной построить в нашей стране историко-культурный комплекс, посвященный наследию великого мыслителя Абу Насра аль-Фараби, — заявил Президент Казахстана.

Собеседники также обсудили возможности расширения взаимодействия в сфере образования и науки. В этой связи были рассмотрены возможности обмена опытом, достижениями, а также повышения квалификации казахских и иранских специалистов в области здравоохранения.

Затем Касым-Жомарт Токаев проинформировал представителей СМИ об итогах обсуждения с Масудом Пезешкианом международной повестки.

— Стороны выразили обеспокоенность в связи с эскалацией вооруженных конфликтов, санкционного давления и торговых войн. Мы обсудили ситуацию, связанную со снижением уровня доверия к международным организациям. Наши страны пришли к общему мнению о необходимости укрепления роли Организации Объединенных Наций, строгого соблюдения ее Устава и резолюций, обеспечения верховенства международного права и приверженности принципам справедливости. Подчеркнули необходимость мирного разрешения всех конфликтов и споров путем дипломатических переговоров. Казахстан и Иран и в дальнейшем продолжат взаимодействовать в рамках международных организаций, — сказал Президент Казахстана.

По мнению Главы государства, укрепление расширенного партнерства между Астаной и Тегераном отвечает интересам двух народов. Он отметил, что стороны продолжат развитие двусторонних отношений, основанных на узах взаимной дружбы и братства.

Президент Ирана выразил благодарность Касым-Жомарту Токаеву за приглашение посетить Казахстан с визитом и за оказанное гостеприимство.

— Иран придает особое значение добрососедским отношениям с регионом Центральной Азии. Казахстан — наш важный партнер в регионе и сосед, с которым мы граничим через Каспийское море. Мы обменялись мнениями с Его Превосходительством Президентом Касым-Жомартом Токаевым по актуальным вопросам.

Мы обсудили перспективы реализации совместных проектов во многих сферах, в том числе в сельском хозяйстве, производстве, горнодобывающей промышленности, транспорте и логистике, науке, культуре, новых технологиях. Думаю, что результаты переговоров мы увидим в ближайшем будущем. По международному вопросу позиции двух стран совпадают, — сказал Масуд Пезешкиан.

Иран придает особое значение добрососедским отношениям с регионом Центральной Азии. Казахстан — наш важный партнер в регионе и сосед, с которым мы граничим через Каспийское море. Мы обменялись мнениями с Его Превосходительством Президентом Касым-Жомартом Токаевым по актуальным вопросам. Мы обсудили перспективы реализации совместных проектов во многих сферах, в том числе в сельском хозяйстве, производстве, горнодобывающей промышленности, транспорте и логистике, науке, культуре, новых технологиях. Думаю, что результаты переговоров мы увидим в ближайшем будущем. По международному вопросу позиции двух стран совпадают, — сказал Масуд Пезешкиан.

Erdoğan: Türkiye Yüzyılı'nı sizlerle birlikte Engelsiz Türkiye Yüzyılı yapacağız

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Bugüne kadar nasıl sizin yanınızda olduysak inşallah bundan sonra da en güçlü şekilde size destek vereceğiz, zorlukların üstesinden hep birlikte geleceğiz, sizlerin yanında olmaya devam edeceğiz. Türkiye Yüzyılı'nı sizlerle birlikte Engelsiz Türkiye Yüzyılı yapacağız." dedi.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, AK Parti Kongre Merkezi'nde, "Engelsiz Türkiye Yüzyılı Dünya Engelliler Günü Buluşması"nda konuştu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıkladıklarından öne çıkan başlıklar:

Aziz milletim, çok kıymetli engelli kardeşlerim, değerli yol ve dava arkadaşlarım, kıymetli misafirler; sizleri en kalbi duygularımla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum. 3 Aralık Dünya Engelliler Günü vesilesiyle düzenlenen bu anlamlı programda sizlerle bir araya gelmekten büyük bir memnuniyet duyuyorum. 81 ilimizdeki engelli kardeşlerimiz temsil bugün aramızda bulunan misafirlerimiz ve programımızı teşhir eden tüm konuklarımıza hoş geldiniz, sefalar getiriniz diyorum.

Konuşmamın hemen başında ülkemizin, gönül coğrafyamızın ve dünyanın dört bir yanındaki tüm engelli kardeşlerimizin, dostlarımızın, büyüklüğümüzün Dünya Engelliler Günü'nü canı gönülden tebrik ediyorum. Bu önemli günün, engelli kardeşlerimizle birlikte onların kıymetli aileleri ve milletimizin tamamı için hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Sizlerin vastasıyla hayat yolculuğunda ümitsizliğe asla alan açmayan, geleceğe hep güvenle bakan, azim ve sebatlarıyla hepimize örnek olan tüm engellilerimize buradan selamlarımı, sevgilerimi iletiyorum.

Bu kıymetli programı tertiplemek suretiyle kalplerimizi buluşturan, sizlerle hasret gidermemize vesile olan AK Parti Sosyal Politikalar Başkanlığına ve emeği geçen herkese yürekten teşekkür ediyorum. Birazdan ödülleri takdir edeceğimiz kurumlarımızı ve yöneticilerini aynı şekilde kutluyor, her birine çalışmalarında başarılar diliyorum, engellilerimizin sorunlarına gösterdikleri hassasiyet için ayrıca teşekkür ediyorum.

"Sorumluluklarımızı tam bir adanmışlık ruhuyla yerine getireceğiz"

"Ne yapıyorsa samimiyetle yapıyoruz"

Şunun altını özellikle çizmekte fayda görüyorum: Engelli vatandaşlarımızın sorunlarını çözüme ulaştırmak hem kendilerinin hem de ailelerinin taleb ve beklentileri doğrultusunda yeni adımlar atmak, devlet olarak bizim birincil önceliğimizdir. Farkındalık zeminini sürerek genişletmek, dijital teknolojilerle

dahil yaşamın her alanında erişilebilirlik ilkesini etkin şekilde uygulamak yine bizim temel mesuliyetimizdir.

Fakat tüm bu çalışmalar, doğası gereği iş birliği ve koordinasyonu zorunlu kılmaktadır. Merkezi idaresiyle, yerel yönetimiyle, akademi, sivil toplum ve iş dünyasıyla toplumumuzda bu konuda giderek artan duyarlılığı büyük bir takdir ve memnuniyetle müşahade ediyorum. Engelli vatandaşlarımızın işlerini kolaylaştıran, sosyal çevreye ve iş hayatına katılmalarını sağlayan bu kardeşlerimizle yakından ilgilenen herkese buradan şükranlarımı sunuyorum.

Hem hükümet hem AK Parti olarak sosyal hizmetler başlığında, bilhassa da engellilere dönük politika ve faaliyetler bağlamında hamdolsun çok iyi bir kar-

deşlerim, bizim meseleye baktığımız yer tam olarak da burasıdır.

"Verdiğimiz samimi mücadelenin en yakın şahidi sizlersiniz"

Kıymetli misafirler, değerli yol arkadaşlarım, tarihte ne yaparsanız yapın değiştiremeyeceğiniz hakikatler vardır. Bu gerçekleri muhalif veya muvafık hiçbir çevre, hiçbir görüş, hiçbir ekol görmezden gelemeyiz, yok sayamaz. Bunlardan biri şudur: Biz dünya'nın diğer milletlerinden ayrıran, milli seciyemizin alametifarikası olan en temel vazifemiz, insan, adalet ve merhamet merkezli bir medeniyet mefkuresine sahip olmamızdır. Kalpler kazanmak, gönüllere

Bugünkü sosyal devlet geleneğimiz de asırlardan süzülüp gelen müşfik devlet anlayışımızın devamıdır. Bu anlayışta hasta ve engellilerin topluma katılımı teşvik edilmiş, devletin kritik meselelerinin görüşüldüğü Has Oda da dahil, kendilerine hem askeri hem idari bürokrasiye önemli vazifeler verilmiştir.

Sanat ve zanaat sahibi olmaları için hem vakıflar hem de bu alanda eğitim veren kurumlar, engellilere çok titiz bir

edim programı uygulamıştır. Müderrislik, müsa-hiblik, hafızlık gibi görevler icra eden çok sayıda engelli, gerek topluma gerekse devlete çok mühim katkılar yapmıştır. Bilhassa Sultan II. Abdülhamid, birilerinin edepsizce karaladığı o büyük padişah, 1899'dan itibaren engellilerin çok daha nitelikli bir eğitim alması için yeni okullar açmıştır. Sadrazam Kamil Paşa ve Maarif Nazırı Münif Paşa da Sultan Abdülhamid Han döneminde bu eğitim yuvalarının hayata geçirilmesinde çok önemli inisiyatifler üstlenmiştir. Hepsine de rahmet olsun, Rabbim onlardan razı olsun diyorum.

Şuraya özellikle dikkatinizi çekmek istiyorum. Bakınız, bu okulların müf-redatında müzik ve resmin

neye sahibiz. Sahadaki tespit ve çalışmalarımızı yaptığımız hukuki ve idari reformlarla desteklemeye devam ediyorum. Engelli kardeşlerimizin haklarını yalnızca Cemaleddin-i Rumi'nin o ünlü metaforunda olduğu gibi bir ayağımızı burayda, Anadolu'ya sabitlerken diğer ayağımızı tüm dünyayı, 72 milleti dolastık. Coğrafyamızın neredeyse her karşında yalnızca şehirleri inşa etmekle kalmadık, aynı zamanda kalpleri de ihya ettik. Şunun bir defa bilinmesi gerekiyor: Asırlardır düşüncemizin merkezinde daima insan vardır. "İnsanı yarat ki devlet yaşasın" düsturu vardır. Başarılarımızın gerisindeki ana unsur, insana attığımız değer ve ehemmiyetidir.

İşte bu yüzden Ahi teşkilatımızla, bimarhanelerimizle, şifahanelerimizle, vakıflarımız ve eğitim kurumlarımızla insanın, bilhassa da ihtiyaç sahiplerinin üzerine titizlikle eğildik. Batı'nın gündemine ancak Rönesans ve Reform döneminde gelen insan, kavram olarak bizim medeniyet değerlerimizin halen özünü teşkil ediyor. Kalp kırmaktan, gönül incitmekten daima çekindik. Bundan özellikle imtina ettik. Bugün de aynı hassasiyetle hareket ediyoruz. Asırlar önce yaşamış önemli bir divan şairimiz, milletimizin bu konudaki dikkatini baki-kınız hangi sözlerle ifade ediyor, "Fukara kalbine her kim dokuna, dokuna sinesi Allah okuna." Evet, değerli kar-

şahidi sizlersiniz.

"Bu düzene itiraz ettik ve hiçbir surette kabul etmedik"

2002'de milletten emanetini devraldığımızda engelli vatandaşlarımızın sosyal hayata katılımı oldukça sınırlıydı. Eğitimde, istihdamda, erişilebilirlikte çok ciddi sıkıntılar, büyük eksikler vardı. Engelli bireylerin haklarını güvence

алтына алан қағдағ са бир систем не ызак ки курулмаишті. Биз бу таблоу елими-зи терсилье иттік, бу дүзене итіраз еттік ве һиһбир суретте kabul етмедик. Системи адета yeni бастан инша едerek енгелсиз бир Түрkiye маһсулі олмактан чикарп devlet политики haline етирдик. Буну да енгелли vatandaşларımızı һимaye едил-меси gereken кишілер оларак деғил, бу үл-кенін ешит, онурлу, үреткен ве гүчлі би-рейлері оларак гөрдүгүмүз için yaptık.

"Çok güçlü adımlar attık, çok önemli atılımlar yaptık"

Son 23 seneде бу аланда чок гүчлі адимлар аттık, чок өнөмли атимлар yaptık. 2005 yılında Engelliler Hakkında Kanunu yürürlüğe koyarak бу аланда yeni bir dönem başlattık. 2009'da ilk imzacılarından biri olduğumuz Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'yi onaylayarak uluslararası аланда гүчлі bir irade ortaya koyduk. 2010'da yaptığımız anayasa değişikliğiyle енгелли vatandaşlarımıza yönelik ayrımcılığı ачықса yasakladık ве енгелли haklarını anayasal güvenceye bağladık. 2013'te başlattığımız ücretsiz seyahat уемля-ması ile şehir içi kara, deniz ве demiryolu ulaşımını yaslı ве енгеллиlerimiz için ücretsiz hale етирдик. Son 10 yılda 10 milyondan fazla енгелли vatandaşımız, yüksek hızlı tren ве ana hat trenlerimizden hiçbir ücret ödemeden istifade etti.

Ayrıca, erişilebilirlik alanındaki belgelendirme ве denetim mekanizmalarını geçmişte hiç olmadığı kadar iyileştirdik. Kamuya mahsus binalara, toplu taşıma araçlarına ве açık alanlara tam 3.992 adet erişilebilirlik belgesi verildi. Bu konudaki farkındalığı artırmak amacıyla bu sene Engelliler Haftası'nın son günü olan 16 Mayıs'ı Ulusal Erişilebilirlik Günü ilan ettik. Şunu özellikle bir kez daha burada dile getirmek istiyorum: Engelli vatandaşlarımız eğitim ве istihdamı bizim için büyük bir önem ве öncelik teşkil ediyor. Bu amaçla özel eğitim okullarımızı yaygınlaştırdık, rehabilitasyon hizmetlerimizi sağlam bir altyapıya kavuşturduk. Üniversitelerimizde енгелли öğrenci birimleri kurarak yükseköğretimde kapsayıcılığı artırdık.

"İş imkanlarının oluşturulması noktasında çok başarılı bir sınav verdik"

Şunu hepimiz çok iyi biliyoruz: Engelli bireylerin toplumsal yaşama eşit ве бағмыз katılımının ен гүчлі araçlarından biri kuşkusuz istihdamdır. İş imkanlarının oluşturulması noktasında da hamdolsun çok başarılı bir sınav verdik, veriyoruz. 2002'de kamuda sadece 5.000 енгелли memur istihdam ediliyordu, bugün бу sayı 15 kattan fazla artışla 83.000'e ulaştı. İşverenlere sağladığımız teşviklerle özel sektörde де енгелли kardeşlerimizin istihdamını destekledik.

Sosyal destekler alanında ise tam bir devrim gerçekleştirdik. Sosyal yardımları ве destek hizmetlerini insan onurunu esas alan bir bakış açısıyla geliştirdik. Bakıma ihtiyaç duyan енгелли vatandaşlarımızın aileleriyle ве kendi sosyal ortamlarında hayatlarını sürdürmesi bir başka önceliğimizdir. 2002'de yalnızca 5.000 kişi evde bakım yardımından faydalanırken, aylık 11.702 lira ödeme yaptığımız бу destekten yararlanıyor. Ülkemizin dört bir yanında sayısı 143'e ulaşan gündüzlü bakım merkezlerimiz де енгелли bireylerin aktif оларак yer al-

dığı sosyal, kültürel ве sportif faaliyetler icra ediyoruz. 106'sı Aile Bakanlığımıza bağlı, 331'i özel sektöre ait toplam 437 bakım merkezinde 40.000'e yakın енгелли vatandaşımıza yatılı hizmet sunuyoruz. Bakanlığımıza bağlı merkezlerdeki hizmetleri ücretsiz verirken özel merkezlerde kalan vatandaşlarımızın %94,4'ünün ödemelerini devlet оларак bizzat биз üstleniyoruz.

"Erken Çocukluk Gelişim Merkezleri'ni 81 ilimize yaygınlaştıracamız"

Değerli konuklar, üzerinde önemle durduğumuz bir başka husus, aile temelli erken müdahale sistemidir. Sizlerin де bildiği üzere, gelişimsel riski ya da енгелли olan çocuklarımızın ihtiyaç duyduğu hizmeti mümkün olan ен erken teşhisle bir an önce alması hayatı önem arz ediyor. Bu amaçla Ankara, Bursa, Kahramanmaraş ве Mersin'de devreye aldığımız Erken Çocukluk Gelişimi Merkezleri'nde бу yavrularımızın sağlık, eğitim ве sosyal hizmetlerini bütüncül bir şekilde sağlıyoruz. Aileleriyle birlikte süreç içerisinde hangi adımları atabileceğimize beraberce karar veriyor, ardından hep birlikte yola koyuluyoruz. Yani, anne ве babalarımız, ailelerimiz бу sistemін tam kalbinde yer alıyor. Hiçbir çocuğumuzu geride bırakmadan, her yavrumuzun hayatına dokunarak бу uygulamayı inşallah 81 ilimize yaygınlaştıracamız.

"İkinci eylem planımızın hazırlıklarına başlandı"

Burada şu müjdeyi де sizlerle ве milletimizle paylaşmak istiyorum. Biliyorsunuz, 2030 Engelsiz Vizyon Belgesi ile енгелли politikalarımızı bütüncül bir stratejiye dönüştürmüş, eğitimden istihdama, teknolojiден afet yönetimi-не kadar pek çok аланда sürdürülebilir hedefler belirlemiştik. Birinci Engelli Hakları Ulusal Eylem Planımızla бу hedeflerin çok önemli bir kısmına başarıyla ulaştık. 2026-2028 yıllarını kapsayan ikinci eylem planımızın hazırlıklarına başlandı. Detaylarını yakında kamuoyuyla paylaşacağız. Yeni eylem planımız, енгелли kardeşlerimiz başta olmak üzere ülkemiz ве milletimiz için şimdiden hayırlı, uğurlu olsun diyorum.

Buradan hem sizlere hem де farklı platformlar üzerinden bizleri takip eden tüm енгелли kardeşlerimizze şunu bir kez daha hatırlatmak istiyorum: Sizler бу ülkenin ешит, гүчлі ве онурлу vatandaşları-sınız. Sizlerin hayatını kolaylaştırmak, sizlere ен yüksek standartlarda hizmet sunmak, sorunlarınızı çözüme ulaştırmak bizim boynumuzun borcudur. Zira devlet bunun için vardır, биз bunun için бу makamlarda bulunuyoruz. Bugüne kadar nasıl sizin yanınızda olduysak inşallah bundan sonra da ен гүчлі şekilde size destek vereceğiz, zorlukların üstesinden hep birlikte geleceğiz, sizlerin yanında olmaya devam edeceğiz. Türkiye Yüzyılı'nı sizlerle birlikte Engelsiz Türkiye Yüzyılı yapacağız.

Rabbim yar ве yardımcımız olsun di-yorum. Bu düşüncelerle sizlerin ве tüm енгелли kardeşlerimin 3 Aralık 2025 Engelliler Günü'nü bir kez daha tebrik ediyorum. Erişilebilirlik ödüllеріне layık görülen kurumlarımızı tekrar kutluyor, programa teşrif eden her bir misafirimize kalpten teşekkür ediyorum. Tekrar görüşmek, tekrar buluşmak temenni-siyle hepinizi Allah'a emanet ediyorum. Sağ olun, var olun, kalın sağlıcakla.

Kazakistan Cumhurbaşkanı Tokayev, Avrupa Konseyi Başkanı Costa ile görüştü

Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev, Avrupa Konseyi Başkanı Antonio Costa ile görüştü. Görüşme kapsamında, Kazakistan ile AB arasındaki etkileşimlerin bir üst seviyeye taşınması ele alındı.

Başkanı Antonio Costa, 4 Aralık 2025 tarihinde, Kazakistan'a gerçekleştirdiği ilk resmi ziyaret kapsamında Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev ile Cumhurbaşkanlığı Sarayı Akorda'da bir araya geldi. Görüşme kapsamında, Kazakistan ile Avrupa Birliği (AB) arasındaki iş birliği konuları konuşuldu. Ulaşım, lojistik, dijitalleşme, enerji, kritik mineraller, tarım ве büyüme potansiyeli gösteren diğer alanlara ise özel önem verildi.

"KAZAKİSTAN VE AB, SAYGI TEMELLİ, GÜÇLÜ VE ANLAMLI BİR ORTAKLIĞA SAHİPTİR"

Tokayev, "Ziyaretiniz, tam kapsamlı Kazakistan ve AB iş birliğini genişletmeye hazır olduğumuzun bir başka göstergesi niteliğindedir. Kazakistan ve AB, saygı temelli, güçlü ве anlamlı bir ortaklığa sahiptir. Siyasi diyalogumuz, ortak menfaatlerimiz-in olduğu birçok аланда dinamizmle ilerlemektedir. Bu bağlamda, birkaç gün önce Brüksel'de tertip edilen AB

ve Kazakistan İş Birliği Konseyi'nde varılan sonuçlara takdirlerimi sunuyorum." ifadelerini kullandı.

Tokayev, aynı zamanda; enerji, ulaşım, dijitalleşme ве endüstri alanında Kazakistan'da faaliyet gösteren 4 bin Avrupa menşeli firmanın olmasını memnuniyetle karşılayarak, Kazakistan'ın, Avrupa kökenli şirketler adına istikrarlı ве şeffaf bir yatırım ortamı yaratacağını belirtti.

Bununla birlikte, 5 binden fazla Kazak öğrencinin ве akademisyenin AB ülkelerinde eğitim gördüğü AB projeleri adına minnettarlığını dile getiren Tokayev, AB'nin sürdürülebilir kalkınma üzerine ortak menfaatler adına katkı sağlayan C5+EU forumu ile Türkiye coğrafyası ile aktif оларак etkileşimde bulunmasının önemini vurguladı.

KAZAKİSTAN VE AB ARASINDA İLERLEYEN İŞ BİRLİĞİ

Tokayev'e, gösterdiği sıcak karşılama adına teşekkürlerini ileten Costa, Kazakistan ile AB arasındaki iş birliğinin ivme kazanmasını takdir ederek, AB'nin, söz konusu kapsamlı iş birliğini daha da ileriye götürmek üzere hazır olduğunu vurguladı. Kazakistan ve AB'nin, BM Şartı'nda yer alan ilkelerin temelleri üzerine inşa edilen, kurallara dayalı uluslararası düzenin ве multilateralismin olduğu bir dünya vizyonunu paylaştığını altını çizen Costa, söz konusu ilkelerin güvenlik, istikrar ве küresel refahın temelini oluşturduğunu kaydetti.

Bugünün dünyasında Türkistan coğrafyası ile iş birliği yapmanın önemine

işaret eden Costa, Tokayev'in, Kafkasya bölgesinde barışı sağlamaya yönelik çabalarını takdir etti. Ayrıca, Kafkasya bölgesindeki güvenliğini, Avrupa ile Karadeniz ве Kafkasya'yı birleştirecek Trans-Hazar Uluslararası Ulaşım Koridoru'nun geliştirilmesi adına yeni fırsatlar yarattığını beyan eden Costa, şu ifadeleri yer verdi:

Son on yıl içerisinde AB, Kazakistan'ın ен büyük ticari ortağı ве yabancı yatırımcısı olmuştur. Bununla birlikte, Kazakistan, hem ekonomik güvenliğimizin anahtarı hem де ен büyük petrol ве uranyum tedarikçimiz olmuştur. Böylelikle, ilişkilerimiz и ekonomik bağlarımızı güçlendirmek adına yeni bir sayfa açtığımız ortadadır.

Аида Балаева: «Государство высоко ценит активность волонтеров»

Заместитель Премьер-министра — министр культуры и информации РК Аида Балаева поздравила казахстанцев с Международным днем волонтеров.

Глава Минкультуры в своем обращении к добровольцам подчеркнула значимость волонтерского движения как ключевого элемента общества. «Государство высоко ценит вашу активность, зрелую гражданскую позицию и созидательный труд. Мы и дальше будем поддерживать волонтерские инициативы, расширять возможности для развития, создавая условия для раскрытия потенциала каждого неравнодушного казахстанца. Искренне благодарю всех волонтеров за вклад в развитие нашей страны, за стойкость, доброту и преданность своему делу. Пусть Ваша благородная деятельность всегда будет окружена уважением и поддержкой, а каждый добрый поступок приносит радость и свет в жизни людей», — отметила Аида Балаева.

Также глава ведомства пожелала добровольцам крепкого здоровья, благополучия, энергии и дальнейших успехов на пути служения обществу.

Дана АМЕНОВА

Ученые разработали базу по цифровизации государственного языка

Казахстанские ученые е-лингвисты создали Национальный корпус казахского языка - цифровую базу выверенных текстов государственного языка (qazcorpuz.kz).

И сегодня благодаря этому многие мировые искусственные интеллекты высокого уровня (такие, например, как ChatGPT) грамотно владеют казахским языком. Теперь пе-

ред отечественными лингвистами стоит задача по разработке собственного искусственного интеллекта на основе LLM - Large Linguistic Model. Простыми словами, это мозг искусственного интеллекта.

По словам директора Института языкознания им. Ахмета Байтурсынова Анар Фазылжановой, возглавляемое ею учреждение совместно с научными центрами КазГУ им аль-Фараби, "ННПЦ "Тіл-Қазына", Института вычислительных технологий и Назарбаев-университета разрабатывает большую языковую модель для создания собственного искусственного интеллекта в соответствии с особенностями казахского языка и культуры.

- Например, мы раскрываем глубинную семантику казахских пословиц, поговорок, устойчивых словосочетаний и фразеологизмов, которые скрыты от простого носителя языка, - сообщила она.

Галия ШИМЫРБАЕВА

Мәслихаттың кезектен тыс XXXIX сессиясында депутаттар 2026—2028 жылдарға арналған қалалық бюджетті қолдады. Сессия жұмысына Алматы әкімі Дархан Сатыбалды, депутаттар және жергілікті атқарушы органдардың басшылары қатысты.

Алматы қаласының депутаттары алдағы үш жылға арналған бюджетті қолдады

Дархан Сатыбалдының айтуынша, бюджет жобасы Мемлекет басшысының тапсырмаларын орындауға және қаланың даму жоспарының басым бағыттарын іске асыруға бағытталған.

2026 жылғы бюджет 2,8 трлн теңгеден астам болды. Оның 29%-ы экономикалық өсімді ынталандыруға бөлінген. Қаражаттың негізгі бөлігі көлік және инженерлік инфрақұрылымды дамытуға, әлеуметтік бағдарламаларға, абаттандыруға, сондай-ақ шағын және орта бизнесі қолдауға жұмсалды.

Көлік саласында қаржы УАААЖ (БАКАД) кеңейтуге, радиалды және магистральдық көшелер салуға, қоғамдық көлікті дамытуға бағытталды. Оның ішінде «Қалқаман» метро станциясының құрылысы, Райымбек даңғылы бойынша BRT желісін салу, 250 км жолды, тротуарлар мен жолдарды жеңдеу, сондай-ақ тығыз құрылыстың өсерінен инфрақұрылым мәселелерін шешу үшін жер телімдерін сатып алу көзделген.

Сонымен бірге депутаттар қаланың 2026—2030 жылдарға арналған Даму жоспарын бекітті. Онда жеті басым бағыт айқындалған: тұрақты экономикалық өсім, көлік жүй-

отыр. Бұл коллекторлар, су құбыры желілері, жылу жүйелерінің құрылысын аяқтауға, көшелердің сәулеттік-декоративтік жарықтандыру жобаларын іске асыруға және қоғамдық кеңістіктерді жаңғыртуға мүмкіндік береді. Оның ішінде Достық даңғылы мен Пушкин көшесін қайта жаңарту жобалары бар.

Әлеуметтік сала да басымдыққа ие. 9 жаңа мектептің құрылысы және 8 мектепті реконструкциялау, мектептер мен колледждерді жаңғыртуды жалғастыру, медицина мекемелерін салу және жабдықтау жоспарланған. Сондай-ақ онкологиялық ауруларды ерте диагностикалауға арналған PAKS жобасы іске асады, вакциналар мен медициналық препараттар сатып алынады. Әрқайсысы ауысымына 500 қабылдауға арналған 5 жаңа емхана салынып, қазіргі ауруханалар реконструкцияланады.

Мәдениет және спорт саласында театрларды реконструкциялау аяқталады, заманауи футбол стадионы салынады және «Медеу» мұз айдыны жаңартылады.

Сонымен бірге депутаттар қаланың 2026—2030 жылдарға арналған Даму жоспарын бекітті. Онда жеті басым бағыт бастамаларды тиімді іске асыруға мүмкіндік береді

Әкім орынбасары Алмасхан Сматлаев Алматының қысқа толық дайын екенін мәлімдеді

Алматыда қысқы қауіпсіздікті қамтамасыз ету шаралары күшейтілді: арнайы техникалар паркі рекордтық 1030 бірлікке дейін ұлғайтылды, көше тазалауға 2700-ден астам жұмысшы жұмылдырылды, заманауи қар ерітетін пункттер іске қосылып жатыр, ал «Алматы Тазалық» жұмыс істейтін үш ауысымдық жүйеге өтті. Бұл туралы қала әкімінің орынбасары Алмасхан Сматлаев Әңірлік коммуникациялар қызметіндегі брифингте айтты.

Алматыда алғашқы қар 4-5 қарашада жауды және соңғы жылдардағы ең қалың қар болды: таулы аймақта қардың қалыңдығы 50 сантиметрден асты, қала ішінде шамамен 20 сантиметрге жетті. Күннің күрт суытуына және қардың көп жауғанына қарамастан, коммуналдық қызмет магистралдар мен аула аумақтарын-

дағы қарды тездетіп күреді. 3 мың текше метрден астам қар шығарылып, 1,5 мың тоннадан астам көктайғаққа қарсы материалдар пайдаланылды.

Әкім орынбасарының айтуынша, биыл алғаш рет қар ерітетін станциялар іске қосыла бастады. Өуазов ауданы аумағындағы алғашқы пункт тәулігіне 1200 текше метр қар еріте алады. Екінші бекет Бо-стандық ауданында жыл соңына дейін канадалық технология негізінде іске қосылып, тәулігіне 4 мың текше метрге дейін қар ерітеді. 2026 жылы Медеу

және Алмалы аудандарында тағы екі кешен ашылды. «Бір мердігер» моделі енгізілгенін, бұл аудандық көшелерді тазалаудың сапасы мен жауапкершілігін күшейтетінін атап өтті.

Алматыда 2030 жылға дейінгі Даму жоспары таныстырылды

Алматы қалалық мәслихатының XXXIX сессиясында мегаполистің 2026—2030 жылдарға арналған Даму жоспарының жобасы таныстырылды. Экономика және қаржы басқармасының басшысы Бауыржан Құдайбергенов негізгі бағыттар туралы баяндама жасап, алдағы бес жыл арналған қаланы дамыту мен жаңғыртуға қатысты басым бағыттарды атап өтті.

Даму жоспары тұрақты экономикалық өсім, көлік жүйесін кешенді дамыту, қолайлы қалалық орта қалыптастыру, әлеуметтік тұрақтылық пен орнықтылық, экологиялық өмір сапасы, цифрлық трансформация және қала қауіпсіздігін қамтамасыз ету сынды жеті негізгі басымдықты қамтиды.

Бауыржан Құдайбергеновтың айтуынша, 2030 жылға қарай қаланың ЖӨӨ көлемін екі есеге ұлғайту, инвестиция көлемін 7 трлн теңгеге жеткізу және шағын және орта бизнестің үлесін 65%-ға дейін арттыру жоспарланған. Шағын және орта бизнестің дамуымен қатар туризмді жетілдіруге, индустриялық аймақты кеңейтуге және мегаполистің инвестициялық тартымдылығын арттыруға ерекше көңіл бөлінеді. Жоспар аясында Алматы тау кластерін дамыту жөнінде ауқымды шаралар қамтылған: 350 км тау соқпағын көркейту, аспалы жолдар желісін кеңейту, тау-шаңғы инфрақұрылымының қабылдау қуатын 5 есеге арттыру көзделген. 2030 жылға қарай қалада 7 мың нөмірге арналған 60 орналастыру нысаны салынады.

Көлік блогы қала жолдарын магистральдық логистикалық дәліздермен біріктіруді, метро желісін кеңейтуді, LRT желісін іске қосуды, 42 BRT дәлізін құруды және 100 км-ден астам жаңа жол салуды қамтиды. Бұл шаралар қоғамдық көліктің құндылық жолғаушылар санын 3 млн сапарға дейін жеткізуге мүмкіндік береді.

Экономиканың әлеуетін арттырумен қатар, жайлы қалалық орта қалыптастыру жалғасады. Алматы полицентрлік даму моделіне көшеді. Тарихи орталықтың жүктемесін азайту үшін жаңа тартылыс нүктелері пайда болады. 38 қоғамдық кеңістікті салу және жаңарту, 68 қала көшесін жаңғырту жоспарланған. 2026 жылдың соңына дейін қала тұрғындары толықтай орталықтандырылған сумен қамтылады.

Әлеуметтік блок 130-дан астам нысанды салу және жаңғыртуды қамтиды. Бұл жаңа мектептер мен балабақшалар, медицина ұйымдары, стационарларды жаңғырту, мәдени нысандарды жаңарту және спорт инфрақұрылымын дамыту қарастырылған.

Экологиялық бастамалар аясында көп көлемді көгалдандыру, суару жүйесін енгізу, жылу көздерінен шығатын зиянды заттарды 13 есеге азайту және қоғамдық көліктің толық экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету көзделген.

Цифрландыру саласында инженерлік желілердің жүктемесін оңтайландыру мен болжау үшін «қаланың цифрлық егізі» жасалады. Сондай-ақ, зияткерлік басқару жүйесі енгізіліп, көліктің қозғалыс уақыты мен ауаға бөлінетін зиянды шығарындылар азаяды.

Қала тұрғындары мен қонақтарының қауіпсіздігін арттыру мақсатында жаңа форматтағы 20 уәкілетті полиция пунктін ашылады, 400 әлеуметтік, 200 тұрғын және 150 инфрақұрылымдық нысан сейсмикалық жағынан күшейтіледі, 20 өрт депосы салынып, жаңғыртылады.

Ұсынылған Даму жоспары Алматының заманауи мегаполиске айналуына стратегиялық бағыт беріп, қаланың экономикалық әлеуетін арттыруға, тұрғындар өмірінің сапасын жақсартуға, жайлы қалалық ортаны қалыптастыруға және экологиялық орнықтылықты қамтамасыз етуге бағытталған.

Алматы қаласы мәслихатының XXXIX сессиясында депутаттар жергілікті бюджет есебінен қаржыландырылатын аурулар мен дәрілік препараттар тізімін кеңейту жөніндегі мәселені бірауыздан қолдады. Бұл шешім үш түрлі нозологияға шалдыққан алты пациентке қатысты.

В Алматы прошёл общегородской турнир по игре «Тоғызқұмалақ», посвящённый 30-летию Ассамблеи народа Казахстана

В Алматы состоялся общегородской турнир по национальной интеллектуальной игре «Тоғызқұмалақ» среди представителей силовых структур, а также курсантов военных и специальных учебных заведений. Соревнование прошло в Пограничной академии КНБ РК и было посвящено 30-летию Ассамблеи народа Казахстана и Дню Независимости страны.

Турнир стал совместной инициативой Ассамблеи народа Казахстана, депутатской группы «Ынтымақ» городского маслихата и Федерации Алматы по «Тоғызқұмалақ». Своё приветственное слово участникам адресовали член АНК Руслан Калиоллаев и руководитель депутатской группы «Ынтымақ» Карашаш Джузеева, которая подчеркнула особую значимость турнира: «Тоғызқұма-

Алматыда орфан дерті бар науқастар 2026 жылы дәрі-дәрмекпен қамтылады

Қаржыландырудың жалпы сомасы 128 млн теңгені құрайды. Қоғамдық денсаулық сақтау басқармасы ұсынған нозологиялар әлеуметтік маңызы жоғары, кей жағдайларда сирек өрі ауыр дерттердің санатына жатады.

Жергілікті бюджет есебінен амбулаториялық деңгейде дәрілік препараттар жүйелі қызыл жегі, қысқа ішек синдромы және оптикомиелоневрит (Девик ауруы) диагнозы бар пациенттерге жеткізіледі.

«Бұл патологиялармен ауыратын науқастар үшін заманауи препараттарды қолдану — жай ғана медициналық қажеттілік емес, ауруды тұрақтандырудың, еңбекке қабілеттілікті сақтаудың және

мүгедектікке жол бермеудің жалғыз жолы. Ұсынылған әрбір мәселе — өңір тұрғындарының нақты қажеттілігіне негізделген. Өр санның артында қиын өмір жағдайына тап болған адамдар мен олардың отбасылары тұр», — деді Алматы қаласы Қоғамдық денсаулық сақтау басқармасы басшысының орынбасары Ләйла Иманғалиева.

Айта кетейік, Қазақстан Республикасының «Халық денсаулығы және денсаулық сақтау жүйесі туралы» Кодексіне сәйкес, 2017 жылдан бері орфан ауруларымен ауыратын пациенттер қымбат дәрілік препараттармен негізінен мемлекеттің шешімі бойынша жергілікті бюджет есебінен қамтамасыз етіледі.

«АУЫЛЫМ АЛТЫН БЕСІГІМ» ТҮЛКІБАСТА «АЛТЫН КҮЗ- 2025» ӨТТІ

2025 жылы 5 желтоқсанда ауыл шаруашылық қызметкерлерінің күніне орай Түлкібас ауданы орталығы, Т. Рысқұлов ауылында «Алтын күз-2025» атты іс-шара өтті. Жәрмеңкеде аудан аумағындағы 15 ауылдық округінен келген ауыл шаруашылық тауарларын өндірушілер өз өнімдерін аудан тұрғындарына ұсынды.

Қазақстан жері, оның ішінде жер жәнәтін саналатын, «Тұлпарлар туған, сұңқарлар қонған» - Түркістан облысы, Түлкібас ауданы - ата көсібіміз ауыл шаруашылық саласын дамытуға ыңғайлы жер.

Түлкібас ауданының ауыл шаруашылық саласын дамытуға түрік ұлт өкілдері де өз үлестерін қосты.

Атап айтсақ, аудан ауыл шаруашылық мекемелерінде басшы құрамында қызмет атқарған, агрономдар Абилов Нұсраддин Елчиұлы, Алиев Расул Салманұлы, Қарағашты ауылынан егін суғарушылар Аббасов Аббас ата, Қулиев Рашид ата, Ибрагимов Биналы ата, тракторшы Абашев Бахшы Мәжидұлы, ағайынды Шариповтар, ағайынды Ахмедовтар, ағайынды Теміровтер, көлік жүргізушілер Абилов Елчи Әмидұлы, Шарипов Якуб ата, Бақыбек ауылынан ағайынды Ишигөвтер Вәли ата, Чован ата, Алиев Салман ата, Панаев Муртаза ата, Исаев Құрбан ата, Бодров Фахрәлі ата, Панаев Исмихан ата,

Алиев Савдакар ата, Байрамов Қочалы ата, Майтөбе ауылынан, Байрамов Иса Қадырұлы, Абилов Қара Габоулы, Гусейнов Арап Шакоулы, Байрамов Паша Шүкірұлы, Хасанов Алош Мұштахұлы, Байрамов Фарыз Жалалұлы, Шимшилов Юнус Латипұлы, Шимшилов Апо Жамалұлы, Қадыров Паша Қадырұлы, Байрамов Оруч Қадырұлы, Хасанов Айдын Мұштахұлы, Байрамов Нәби Махамдинұлы, Байрамов Нияз Махамдинұлы, Абилов Фирдон Османұлы, Абилов Або Қахарманұлы, Шимшилов Дурсун Айдынбайұлы, Байрамов Яша Шүкірұлы, Алиев Ализар Бадошұлы, Алиев Ханалы Биналыұлы, Мұртазов Суйін Мұртазулы, Абилов Мұсадин Асаханұлы, Байрамов Аладдин Жалалұлы, Байрамова Қызыханым Намазқызы, Байрамова Роза Даштанқызы, Байрамова Әпса Шенникқызы, Құрбанова Талыз Каримқызы, Абашова Зейнап Ахвердықызы, Абилова Федьма Вәлиқызы, Гусейнова Танзил Галокқызы, Жыланды ауылынан Ахмедов Рустем ата, Ахмедов Ардош ата, Жаңаталап ауылынан

ағайынды Османовтар, Балқыты ауылынан ауыл шаруашылықтың басшы құрамында еңбек еткен Мамедов Паша ата, Қадыров Бейсал ата, Қарағашты ауылынан үздік шопан атанған Шарипов Латиф ата, Хасанов Зилло ата, Рысқұл ауылынан ағайынды Абашовтар Аладдин ата, Жалалы ата, Омар ата, Жүнісов Халис ата, Жас кешу ауылынан ағайынды Алиевтер Ильяз ата, Нияз ата, Шафкет ата, ағайынды Қараевтар Ажы ата, Халды ата, Хасанов Шамиль Жамалұлы, Қашарманов Құрбаналы ата, есепші Таштемиров Тарел ата, Таштемиров Шимшур

ауданында ата жолын қуған жастар мен аудан тұрғындары ауыл шаруашылығын ары қарай дамытуға өз үлестерін қосып келеді.

Атап айтсақ, Бақыбек ауылынан тракторшы Алиев Исмайыл Расұлұлы, Балқыты ауылынан жеке кәсіпкер Қадиров Фирдин Мамосұлы, Кемербастау ауылынан аудандық ауыл шаруашылық бөлімінің маманы, Қасымов Қасым Ағалашұлы, Майтөбе ауылынан Байрамов Валера Шакоулы, Көксағыз ауылынан ауданның құрметті азаматы Абилов Қариб Абоулы, Шимшилов Елчи

ата, Сулейманов Хейрулла ата, Қасимов Шәкір ата, ағайынды Ишигөвтер Надиршах Аббасұлы, Ахмет Аббасұлы, Тұрсын Қочалы ата, Мамедов Жахангир ата, Тастұмыс ауылынан Жүнісов Полис ата, Каримов Алысұлан ата, Каримов Жафарбай Бақтыярұлы, Каримова Боранкуль Омарқызы, Қожамберді ауылынан Алиев Латип Құрбанұлы, Алиев Айвас Құрбанұлы, Алиев Надрхан Құрбанұлы, Түлкібас кент-

Байрамов Вәли ата, Халилов Миләзім Исмайұлы, Халипова Әсмер Ибрагимқызы, Халипова Пәри Миләзімқызы, Ибрагимов Таниверди Вәлиұлы, Керейт ауылынан Мамедова Адалат апа, Мамедов Таштемир ата, Азаттық ауылынан Мамедов Алшан Маханбетұлы, Мамедов

Айдынұлы, Құлан ауылынан Құрбанов Рашид Ниязұлы, Азаттық ауылынан Алиев Бәкір Хашимұлы шаруа қожалығында дөңді дақылдар

және жем-шөп өнімдерін дайындаумен. Құлан ауылынан жеке кәсіпкерлер Мамедов Ширван Байдамураулы, Мамедов Аслан Ширванұлы, Т. Рысқұлов ауылынан Оруджев Мамет Сәдірұлы, Жыланды ауылынан ағайынды Ахмедовтар Алладдин,

Якуб Умбеталыұлы, Хасанов Ибраһимхаллы Камалұлы, Хасанов Сурмали Рустамұлы, Керейт ауылынан Алиев Марлут ата, Алиева Құлтамма апә, Алиев Астан, Майтөбе ауылынан Муртузов Жаббар Муртазұлы, Рашидов Гулалы Гадимұлы, Сафьянов Ха-

Зейнулла, Амрах, Байрамов Дуран ауыр салмақты ірі қорға және қосқар өсірумен шұғылданады.

Қазіргі таңда, аудандық мызадың ауыл шаруашылық саласында көп жылдары еңбек етіп, еңбек ардагерлері атанған Қараағашты ауылынан Алиев Ширин ата, Аббасов Латиф ата, Темиров Апы Исмайлыұлы, мал шаруашылығының дәрігерлері Алиев Дурсунбай Алыбайұлы, Ахмедов Марат Ахмедұлы, Аббасов Алыпаша Аббасұлы, Бақы-

нахмет Жамалұлы, Алласов Гияз Аппазұлының еңбектері келешек жастарға үлгі және өнеге екенін атап өтуге болады.

Іс-шарада үздік ауылшаруашылық еңбеккерлері аудан әкімінің және «Аманат» партиясының алғыс хаттарымен, бағалы сыйлықтарымен марапатталды.

Аудандық түрік ұлттық мәдени бірлестігі, Түлкібас ауданы әкімі Естібәев Асқарат Сұлтанұлының жұмыстарына қолдау көрсете отырып,

101 см рекорд Саулық

бек ауылынан Қасымов Кероглы Одурулы, Т. Рысқұлов ауылынан Қахарманов Ислам Құрваналыұлы, Юсубов Ханым апә, Юсубов Шәріп Заманұлы, Шұқырбұлақ ауылынан Ибрагимов Ханзада Умбетқызы, Халилов Халды Миллазимұлы, Қоқамберды ауылынан Алиев Байрамалы ата, Ақбік ауылынан ағайынды Аллахвердиев Мұғырша ата, Түлкібас кентінен Османов Жахангир ата, Балықты ауылынан Қадыров Мамаш ата, Жаскешу ауылынан Қахарманов Ахмедалы ата, Хазназаров

ауылдың ажарын және сәнін келтіретін бүкіл Қазақстанның ауыл шаруашылық еңбеккерлерін, еңбек ардагерлерін тол мерекесімен құттықтаймыз. Барша еңбек адамдарына еңбектеріңіздің жемісін көріңіздер, дейміз. «Құт дарыған — Түлкібасым», «Ауылым — алтын бесігім» есіп-өне беруіне тілектеспіз.

Түлкібас аудандық түрік ұлттық мәдени бірлестігінің төрағасы АБИЛОВ Жұмабек Елчиұлы

ИСТОРИЯ НАРОДА ЯВЛЯЕТСЯ ТАКЖЕ ЕГО ЗАВЕЩАНИЕМ

«Знание истории начинается со знания истории своей семьи, края, где ты родился и вырос». Турецкое этнокультурное объединение «Ахыска», имеющее 30-летнюю историю при акимате города Шымкента, сегодня также представляет собой одну семью и одну династию.

Под руководством Асанова Латипши Каймахановича, возглавляющего это объединение, впервые в истории турок-ахыска, в прошлом году, в 1944 году, когда они были депортированы из родных мест в Казахстан и подвергались преследованиям, была подана еда и прочитан

сая погибли на войне, включая пропавших без вести.

Если же говорить о главной причине гибели нескольких тысяч человек в ходе миграции турок-ахыска в Казахстан, я бы сказал следующее:

- Вагоны, загруженные людьми, не соответствуют требованиям, в них нет места ни для сидения, ни для отдыха, ни для пользования уборными;

- Недостаточное снабжение продовольствием лю-

областях южных регионов Казахстана, проявив братство, предоставив им место в своих домах и разделив кусок хлеба. В свою очередь, они стали крупной рабочей силой в колхозах и совхозах, неустанно трудясь в сельском хозяйстве, на фермах, на уборке урожая и уходе за скотом в степях.

Сегодня в Шымкенте при городском акимате действуют 16 этнокультурных центров, и турецкое этнокультурное объединение «Ахыска»,

Коран в честь душ ахыскинцев, погибших при разных обстоятельствах в пути. Тогда же было принято решение посвящать Коран жертвам репрессий 14 ноября каждого года.

Более конкретно этот Коран посвящен душам всех ахыскинских людей, которые жили и умерли на земле Ахыска с XI по XIX век, т.е. по 14 ноября 1944 года.

Он посвящен душам 17 000 жителей, погибших в пути во время депортации, а также душам тех, кто умер от лишений, голода и различных инфекционных заболеваний, когда ахыскинцы находились под командованием коменданта в период с 8 января 1945 года по 29 апреля 1956 года. По официальным данным, из 86 тысяч человек, депортированных из Ахыски в период с 1944 по 1956 год, погибло около 27 тысяч.

Как видите, жертвами левых решений А. Берии и И. Сталина, занимавшихся в то время высокие посты во власти, стали многие невинные люди.

Теперь давайте кратко рассмотрим, как 86 000 человек были перемещены из горных районов земли Ахыска Республики Грузия, основываясь на точных сведениях и словах древних очевидцев. В период с 1939 по 1945 год на фронт Великой Отечественной войны ушли защищать Родину 46 тысяч мужчин в возрасте от 18 до 50 лет, из них 26 ты-

дей, находящихся в дороге;

- Как говорится в пословице: «Муки дороги — это смертельные муки», длительность пути, холодная осень, вагоны стоят сутками на каждой станции;

- Отсутствие медицинской помощи больным детям, матерям и пожилым людям в пути.

Хотя секретный приказ о переселении и депортации турок в Ахыска был отдан 31 июля 1944 года, указанные выше недостатки не были устранены при переселении, проведенном 3,5 месяца спустя, 14 ноября 1944 года.

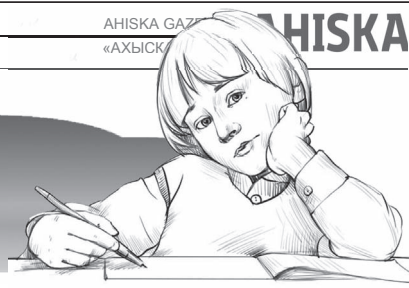
Большие трудности для населения создавало также то, что переселенное в Казахстан население находилось в качестве заключенных, помещенных под «домашний арест».

И теперь, если казахский народ принял ахыскинцев, поселившихся в Алматы-ской и Южно-Казахстанской

Агапаша КУРБАНОВ,
региональный
корреспондент
газеты «Ахыска»,
г. Шымкент

Постоянными авторами страницы являются учителя и ученики Талгарского частного лицей-интерната № 1

«ШАПШАҢ ЕСЕПТЕУДІҢ ЖОЛДАРЫ»

Оқушының аты-жөні:
Қабыл Айсұлпан Жетекшісі:
Жанабатyrova Мария Абдрашқызы
«Талғар аудандық жеке лицей-интернаты №1» жеке мекемесінің математика пәнінің мұғалімі

Бұл жобаның өзектілігі: зерттеу жұмысы, мәліметтер мен есептеу нәтижелері нақты әрі мейлінше толық көрсетілген. Сонымен қоса, тез есептеуге байланысты кейбір сандардың табиғатынан өзгеше қасиетке ие екендігі, өзінің осы қасиеттері арқылы тылсым сыра, тәрбиелік мәнге де қатыстылығымен ерекшеленеді.

Мақсат: күнделікті өмірде және қазіргі қоғамда пайдалы әйкеп еткенде қажет болатын шапшаң есептеу дағдысын қалыптастыру.

Міндеттері:
Есептерді шешу біліктіліктерін қалыптастыру;

- Шапшаң есептеу тәсілдері бойынша білімді қалыптастыру;
- Есеп шығаруда шапшаң есептеу бойынша негізгі білімді дамыту;
- Жеке тұлғаны дамыту факторы ретінде практикалық іскерлікке баулу.

Күтілетін нәтиже: Шапшаң есептеудің стандарт емес тәсілдерін үйренеді, қолдана біледі, қызығушылық туады.

Математиканың адам өміріндегі мәні орасан зор. Санай білмей, сандарды қосуды, азайтуды, көбейтуді, бөлуді дұрыс орындай білмей тұрып адам қоғамының дамуы мүмкін деп ойлауға болмайды. Математика өмірді сан арқылы көрсетеді. Адамзат баласы ең алғаш рет жазу-сызудан бұрын санауды үйренгені хақ. Тез ауызша есептеу қолданылатын жерде, есептеу техникасы не үшін қажет? Менің көптеген достарым мектепте көбейту кестесін жаттап, есептеуді калькуляторсыз жүргізуге ашуланады. Иә, қазіргі кезде калькулятор барлық жерде бар: уялы телефонда, қолсағатында, блокнотта, қазіргі диджитал-электрондықтардың салмақты қиялы оны тағы да қайда орналастырмады. Онда неге біз осымен басымызды қатыруымыз керек деген сұрақ туындайды? Бұл тақырыпты менің қызығушылығым математика сабақтарында жиі өткізіліп тұратын жазба жұмыстарынан туындайды. Біз математиканың өте маңызды бөлімі — арифметиканы өтеміз, біздің негізгі міндетіміз — жылдам және дұрыс есептеп шығару. Алғашқы математикалық диктанттар менің сыныбымның оқушыларында көп уақыттарын алатынын көр-

сетті, ал есептеу көлемі көбейген жағдайда тығыз уақытта, асыққанда мен және менің сыныптастарым көптеген қателер жібереміз. Сандарды көбейтудің, бөлудің, дәрежеленудің оңай тәсілдерін үйрену мен үшін қызық болды. Егер қолында есептегіш техника, таблица, қағаз қарындашы болмай қалған кезде ауызша есептеудің сізге көмекке келетіні сөзсіз.

Натурал сандарды шапшаң көбейту мен бөлу әдісі 11 санына шапшаң көбейту әдісі

Есептеуді тездетудің өзгеше бір әдісі — санды 11-ге көбейту әдісімен танысайық. Мысалы, 26-ны 11-ге көбейту керек болсын. Ол үшін әуелі 26 санын құрайтын 2 және 6 цифрларын

бір саны қосылады. Мысалы: 58*11 = 638

А) 8-ді жазамыз.
Б) 5+8 = 13. 3-ті жазып, 1-ді ойға аламыз.

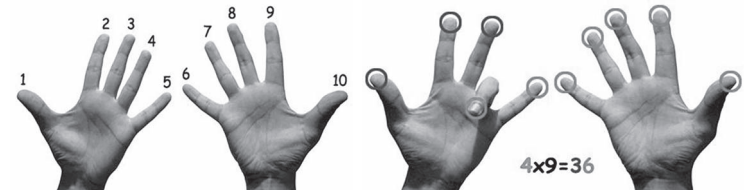
В) 5+1=6, 6-ны жазамыз. Қосу барысында 1-ден басталатын қос таңбалы да сан шығуы мүмкін, бұл жағдайда 1-ді ондықтардың цифрына қосу керек. Мысалы, 67-ні 11-ге көбейту барысында 6 мен 7-ні қосқанда, 13 саны шығады, 1-ді 6-ға қосамыз, ал 3-ті 7 мен 7-нің арасына қоямыз. 737 жауабын аламыз

$$\begin{array}{r} 81 \times 31 = 2511 \\ 8+3=11 \\ 8 \times 3 = 24 + 1 = 25 \end{array}$$

5, 25, 125 сандарына шапшаң бөлу әдісі

$$\begin{array}{l} 220:5=(220 \times 2):10=44 \\ 1300:25=(1300 \times 4):100=52 \\ 9250:125=(9250 \times 8):1000=74 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 97 \times 96 = 9312 \\ 100-97=3 \\ 100-96=4 \\ 3+4=7 \end{array}$$

дауға болады.

$$\begin{array}{r} 32 \times 11 = 352 \\ 1\text{-қадам: } 32 \\ 2\text{-қадам: } 3+2=5 \\ 3 \quad 2 \end{array}$$

қосып, 2 шыққан қосындыны 2 және 6 цифрларының арасына «сыналап» енгізіп жазамыз, сонда 286 саны пайда болады. Санды құрайтын цифрлардың қосындысы екі таңбалы сан болуы да мүмкін, алғашқы цифрды 1 болмақ. Осы 1-ді санның ондық орында жазылған цифрға қосу керек те, цифрлардың арасына қосындының бірлік орындағы цифрын «сыналап» енгізу шарт. Мысалы, 75-ті 11-ге көбейткен кезде 75 санын құрайтын цифрларды қосып, (7+5=12) пайда болған нәтиженің алдыңғы цифрын 7-ге қосамыз. Сонда 85 саны, ал 2 цифрын жаңадан пайда болған 85 санының 8 бен 5 цифрларының арасына «сыналап» ендіріп жазсақ, 825 саны пайда болады.

цифрларының қосындысы жазылады. Ол іздеген сан.

$$\begin{array}{r} 35 \times 11 = (3+5) \times 5 = 385 \\ 27 \times 11 = (2+7) \times 3 = 803 \\ 94 \times 11 = (9+4) \times 4 = 1034 \end{array}$$

1 санымен аяқталатын сандарға шапшаң көбейту әдісі

$$\begin{array}{r} 81 \times 31 = \\ 8 \times 3 = 24 \text{ жүздік} \\ 8+3=11 \text{ ондық} \\ 1 \times 1 = 1 \end{array}$$

Үлкен сандарды ойда көбейту

5, 25, 125 сандарына шапшаң бөлу әдісі
Ол үшін сәйкесінше берілген санды 2-ге, 4-ке, 8-ге көбейтіп 10-ға, 100-ге, 1000-ға бөлу керек.

$$\begin{array}{r} 220:5=(220 \times 2):10=44 \\ 1300:25=(1300 \times 4):100=52 \\ 9250:125=(9250 \times 8):1000=74 \end{array}$$

Кейде амалдар төртбін ауыстыруға болады, әуелі 10, 100, 1000 сандарына бөліп, сосын 2, 4, 8 сандарына көбейтуді орын-

Саусақпен шапшаң көбейту әдісі

Саусақтарды бүгіп санау ерте заманда кең қолданылып келді. Адамның саусақтары мен олардың буындары, сондай-ақ саусақтарын бүгу және жазу, қолдарын бүгу мен жазу олардың ондаған және жүздеген мыңға дейін санай алуына ғана емес, сол сияқты кейбір арифметикалық амалдарды орындауына да мүмкіндік берді. Бастауыш сынып оқушылары көбейту кестесін үйренген кезде бөстен үлкен сандарды көбейтуге қиналатыны белгілі. Амал жоқ, кестені ал көп жаттайды. Алайда 9-ға көбейтудің мынадай жеңіл әдісі бар екенін естен шығарып алады.

Саусақтарды солдан оңға дейін нөмірлеп шығайық.

Енді 9-ға көбейтілетін санға сәйкес саусақты бүгейік. Сонда бүгілген саусақтың сол жағындағы саусақтар ондықтарды, ал оң жақтағылары бірліктерді көрсетеді. Мысалы, 4x9 болса, төртінші саусақты бүгеміз. Сонда сол жақта 3 саусақ (ондықтар), ал оң жақта 6 саусақ (бірліктер) болды. Яғни, жауабы 36.

Үйренуге де, үйретуге де жеңіл әдіс. Бұл тәсіл ең тиімді әрі қарапайым саналады. Мәселен, 907 болсын. Бұл қарапайым көбейтудің нәтижесі 63 екені баршаға аян. Енді осы нәтижені саусақпен көбейту арқылы тек-

серсек. Алдымен қолыңыздың саусақтарын 7-ші саусаққа дейін санап, сосын 7-ші саусақты бүгіңіз. Енді бүгілгенге дейінгі саусақтардың санына, көйін бүгілгеннен кейінгі саусақтардың санына назар аударыңыз. Сонда бүгілген саусаққа дейінгі саусақтар саны шығатын мәнінің ондық үлесіне тең болса, бүгілгеннен кейінгі саусақтар саны шығатын мәнінің бірлігіне тең болады, яғни 907063 болады.

Ескерту: бұл тәсіл тек 9 саны үшін ғана орындалады.

Қорытынды: математика саласы барлық тұрмыста қажет дүние. Алайда, соңғы жылдардағы компьютер, калькулятордың өмірге көптеп енуі оқушылардың шапшаң есептеу дағдыларына, ойлау қабілетінің төжелуіне әсер етуде. Осын-дай жайттарды ескерген әрбір оқушы өз бетінше шапшаң есептеуге, ауызша жаттығуларға уақыт бөліп отырғаны жөн. Сондықтан мен өзімнің шығармашылық жобамды жан-жақты ізденіп, теориялық білімдіміз өмірмен ұштастырып, шапшаң есептеуді жүзеге асыруды әр түрлі есептерді шығару арқылы дәлелдеуге тырыстым. Бұл қызықты жұмысты жасай отырып, шапшаң есептеудің кейбір әдістерін зерттеуді жүзеге асыруда әр түрлі есептердің арасында үнемі байланыс болатындығына көз жеткіздім және тез есептеудің әртүрлі әдістеріне мүмкіндігінше тоқталдым.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- Алтын сандық. Республикалық балалар газеті.
- Бейсеков Ж. Олимпиадалық және қызықты математикалық есеп.
- Игнатев П.И. «В царстве смекалки» 1984г.
- Интернет желісінің сенімді көздерінен
- Қосанов Б.М. «Математика: ҰБТ есептерін тез орындау әдістері» оқу-әдістемелік құрал. Алматы, 2013
- «Қызықты математика» логикалық есептер жинағы. 5-6 сыныптар..

Т. НУРҒАЛИЕВ, Алматы кітап баспасы, 2014 жыл

учитель алгебры и геометрии: Жанабатyrova Мария Абдрашқызы

AB ve Kazakistan vize kolaylaştırma ve geri kabul anlaşması müzakerelerine başladı

AB ile Kazakistan, 22. İşbirliği Konseyi toplantısının ardından vize kolaylaştırma ve geri kabul anlaşması müzakerelerine başladı.

Avrupa Birliği (AB) ile Kazakistan vize kolaylaştırma ve geri kabul anlaşması müzakerelerine başladı. AB Konseyi tarafından, AB ile Kazakistan

arasında İşbirliği Konseyi toplantılarının 22'ncisinin ardından yapılan yazılı açıklamada; AB ile Kazakistan arasında vize kolaylığı ve geri kabul anlaşması müzakerelerine başlandığı bildirildi.

Açıklamada, toplantıya AB adına Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Kaja Kallas'ın, Kazakistan adına ise Kazakistan Dışişleri Bakanı Yermek Köşerbayev'in başkanlık ettiği belirtildi.

Tarafların "Geliştirilmiş Or-

taklık ve İşbirliği Anlaşması"-nın 10. yıl dönümünü kutladığı belirtilen açıklamada, toplantıda anlaşmanın hayata geçirilmesinde kaydedilen ilerlemenin değerlendirildiği belirtildi.

İŞ BİRLİĞİ ALANLARI GÖRÜŞÜLDÜ

Açıklamada, iki tarafın anlaşma ve kritik hammaddeler de dâhil olmak üzere öncelikli alanlarda iş birliklerini güçlendirme taahhüdünü teyit ettiği ne vurgu yapıldı ve "Toplantıda siyasi, ekonomik ve ticari konuların yanı sıra iş ve anayasa reformları, adalet ve içişleri, insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, hukukun üstünlüğü ve enerji konuları da dâhil olmak üzere iş birliği konularında görüş alışverişinde bulunuldu." ifadelerine yer verildi.

Tarafların ayrıca yaptırım- larla ilgili konular da dâhil olmak üzere bölgesel ve uluslararası gelişmeleri de ele aldığını kaydedilen açıklamada, AB ve Kazakistan'ın "Vize Kolaylaştırma Anlaşması ve Geri Kabul Anlaşması" için müzakereleri başladığı da duyuruldu.

Kazakistan'ın uranyum rezervleri 2 milyon tonu aştı

Kazakistan Enerji Bakan Yardımcısı Yerlan Akbarov, ülkenin muhtemel uranyum rezervlerinin 2 milyon tonu aştığını duyurdu.

Kazakistan Enerji Bakan Yardımcısı Yerlan Akbarov, ülkenin muhtemel uranyum rezervlerinin 2 milyon tonu geçtiğini açıkladı.

Kazakistan'ın resmi haber ajansı Kazinform tarafından gündeme taşınan habere göre Akbarov, Kazakistan Senatosunun bugünkü genel kurul oturumunda yaptığı konuşmada,

ülkenin muhtemel uranyum rezervlerinin 2 milyon tonun üzerinde olduğunu duyurdu.

Kazakistan'da toplam dokuz uranyum bölgesi bulunuyor. Bunlar arasında Şu-Sarısu ve Sırderya havzaları öne çıkarken, bu bölgeler ağırlıklı olarak hidrojenik yataklara sahip. Diğer bölgeler ise cevher baki olup katı mineraller içeriyor.

SENATODA YENİ DÜZENLEME

Öte yandan Yerlan Akbarov'un açıklamaları, Kazakistan Senatosunda Yer Altı Kaynakları ve Yer Altı Kaynaklarının

Kullanımı Hakkında Kanun'da yapılacak değişikliklerin ilk okumasının gözden geçirildiği oturumda geldi.

Söz konusu yasa tasarısı; hidrokarbonların aranması ve üretimine yönelik yatırımları çekme ve uranyum endüstrisinde devletin çıkarlarını koruma amacıyla milletvekillerinin inisiyatifleriyle hazırlandı.

Hidrokarbonlar ve uranyum alanındaki yer altı kaynaklarının kullanımına ilişkin yasa teklifi, daha önce Kazakistan Parlamentosunun alt kanadı olan Kazakistan Cumhuriyeti Parlamentosu Meclisi tarafından onaylanmıştı.

Doğu Türkistan'da süren sessiz çılgılık: 9 Aralık Uygur Soykırımı Günü

Uygur Türklerinin yaşadığı soykırımı dünyaya duyurmak için 9 Aralık tarihi, Uygur Soykırımı Günü olarak kabul edildi. Bağımsız Uygur Mahkemesi, Çin'in soykırım işlediğine dair güçlü deliller bulmuş ve 9 Aralık'ı Uygur Soykırım Günü ilan etmişti.

9 Aralık, Uygur Türklerinin yaşadığı soykırımı dünyaya duyurmak için önemli bir gün. Uygurlar, işgal altındaki Türk yurdu Doğu Türkistan'da son yıllarda kapsamlı bir baskı, zorla çalıştırma ve kültürel soykırımı maruz kalıyor. Çin hükümetinin bölgedeki Uygur Türklerine yönelik gerçekleştirdiği baskılar, insanlık dışı uygulamalar ve sistematik soykırım, dünya genelinde yoğun tepkiler alıyor.

MÜSLÜMAN 9 ARALIK UYGUR SOYKIRIMI GÜNÜ

Bağımsız Uygur Mahkemesi, Eylül 2021 yılında başlattığı incelemeler neticesinde Çin'in Doğu Türkistan'da soykırım işlediğine dair güçlü delillere dayanarak aylarca süren soruşturmanın ardından 9 Aralık'ı Uygur Soykırımı Günü ilan etmişti. Mahkeminin başında ise ünlü yargıç ve savaş suçlarıyla suçlanan eski Sırp devlet başkanı Slobodan Milošević'in yargılanması konusunda oynadığı etkin rolle tanınan Prof. Sir Geoffrey Nice oldu.

Geoffrey Nice, geçmiş tecrübelerine dayanarak yürüttüğü soruşturmalara ilişkin yaptığı açıklamasında, Çin'in kasten ve sistematik bir şekilde Uygur Türklerinin nüfusunu azaltma politikası uyguladığını, Çin Devlet Başkanı Şi Jinping de dahil üst düzey bürokratların, Doğu Türkistan bölgesindeki Uygur Türklerine karşı uygulanan suçlarda "birincil sorumluluğu" olduğunu bildirmişti.

EKONOMİK ÇIKARLAR BİR ÇOK ÜLKEYİ SUSTURDU

9 Aralık, bu vahşeti dünya gündemine taşımak ve Çin'in uyguladığı insan hakları ihlallerine karşı tepkisini artırmak amacıyla soykırım günü olarak kabul edildi. Ancak, uluslararası toplumun tepkisi, bu noktada dünyadaki Uygur diasporaları tarafından yeterli görülüyor. Çin'in uygulamaları çoğu zaman göz ardı ediliyor. Birçok ülke, ekonomik ve diplomatik ilişkiler nedeniyle susmayı tercih ediyor.

Uygurların yaşadığı acı, dünya üzerinde bir halkın kimliğini, kültürünü ve yaşam hakkını yok etme süreci olarak tarihe geçti.

НОВЫЕ КНИГИ В ПОДАРОК ЛИТЕРАТУРНО-МЕМОРИАЛЬНОМУ МУЗЕЮ ОТ ШЕРХАНА АБИЛОВА

Недавно Бегимбетов Галымжан Абдуханович, земляк известного актера киностудии «Ленфильм», сыгравшего более 100 ролей в кино, члена Гильдии актеров кино России, члена Союза кинематографистов РФ, журналиста, писателя, выпускнившего 25 книг, Абилова Шерхана Абдиевича, получил посылку с книгами из Санкт-Петербурга.

сот дней» — Лениздат — 1948 г. — 512 стр.; «Битва за Москву» Е. Соколова — Москва — 1966 г. — 624 стр.; «Ленинград» — Лениздат — 1973 г. — 236 стр.; «Великая Отечественная война в произведениях советских художников» - «Живопись. Скульптура. Графика» О.И. Сапоцинский — Москва — 1979 г. — 294 стр. с илл.; «Был город — фронт, была блокада» Д. Колпаковой и В. Суслова — Ленинград — 1984 г. — 206 стр.; «Ленинград в блокаде» Д.В. Павлова — Лениздат — 1985 г. — 238 стр.; «Сквозь всю блокаду» Павла Лукницкого — Лениздат — 1988 г. — 720 стр.; «Живые и мертвые» Константина Си-

Он передал в литературно-мемориальный музей имени Жамбыла Жабаева села Жамбыл Алматинской области, директору Джамбылов Шалтанат Тезекбаевне на постоянное государственное хранение книги. Это «Девять-

монова — Москва — 1982 г. — 287 стр.; «Во имя Отечества» Иванова Владимира Петровича — Санкт-Петербург — 2024 г. — 276 стр. Также блокадная карточка на мясо и мясopодукты — октябрь 1941 г.; блокадная карточка на крупу и

макароны — февраль 1942 г.; буклеты «Пискаревское мемориальное кладбище» — 1982 г.

Шерхан Абдиевич считает самой ценной книгой «Девятьсот дней». Эта книга начинается со стихов Джамбула «Ленинградцы, дети мои! Ленинградцы, гордость моя!»

Когда он увидел эту книгу сразу купил, чтобы передать в музей села Жамбыла. Шерхан Абдиевич не первый раз посылает посылки с книгами в музей села Жамбыла. Так 22 апреля 2022 г. из Санкт-Петербурга отправил посылку с книгами правнуку Жамбыла Жабаева Муратхану Алимкуловичу Жамбылову. Это «Пискаревский мемориал: скорбь и память» — Санкт-Петербург — 2006 г.; «Блокада. Трагедия Ленинграда» — Санкт-Петербург — 2014 г.; «Ленинград в ожидании Победы. 1941-1945» — Санкт-Петербург — 2015 г.; «Печаль, одетая в гранит» — Санкт-Петербург — 80 стр.;

Набор открыток «Печаль, одетая в гранит» — 18 шт.; Буклет «Пискаревский мемориальный комплекс» на иностранном языке; буклет «Пискаревский мемориальный комплекс»; Георгиевская и Блокадная ленточка со значком «Пискаревское мемориальное кладбище».

Хотелось бы отметить, что эти книги в книжных магазинах не продаются. Книги Пискаревского мемориального кладбища - подарочные. В зале торжественных приемов вручают президентам разных стран мира, губернаторам, почетным гостям при открытии мемориальных памятных плит. Шерхан Абдиевич является членом Попечительского совета Пискаревского мемориального кладбища.

С Джамбулом Джабаевым многое связывает Шерхана Абдиевича. 13 апреля 1996г. в переулке Джамбула состоялось торжественное открытие мемориальной доски Джамбулу Джабаеву под эгидой ЮНЕСКО. Он был спонсором

при открытии мемориальной доски. В 2003 г. в Санкт-Петербурге в переулке Джамбула был торжественно открыт памятник великому казахскому акыну Джамбулу. Это дар правительства Казахстана к 300-летию Санкт-Петербурга. На мраморе выгравированы его легендарные стихи «Ленинградцы, дети мои! Ленинградцы, гордость моя, и по ним течет ручеек, впадающий в Неву. В 2008 г. к 65-й годовщине полного освобождения Ленинграда от фашистской блокады вышла книга «Город живет — город помнит». Фотоальбом автора-составителя Житенёва Бориса Николаевича. Он поместил фото Шерхана Абдиевича в момент открытия памятника Джамбулу. Перед выпуском книги Абилов с Житенёвым были в Генеральном консульстве Республики Казахстан в Санкт-Петербурге, утверждали фото с консулом Нурпеисовым Сейтом Маратовичем.

В этом году в одном из залов Межпарламентской Ассамблеи СНГ снимали телевизионный документальный фильм «Стратегия Джамбула». Великого казахского поэта Жамбыла Жабаева сыграл Шерхан Абдиевич. Этот проект был специально задуман к 60-летию Победы. Сплотившись в единый кулак, все нации и народности Советского Союза преподнесли на алтарь истории беспрецедентное и неоспоримое доказательство единства и мужества перед смертельной угрозой. В этом фильме все реквизиты и национальные костюмы были предоставлены Шерханом Абдиевичем из личной коллекции.

В 2008 г. Шерхан Абдиевич в г. Алматы в торжественной обстановке передал правнуку Джамбула Джабаева Бекмурату Алимкуловичу серебряную медаль лауреата «Личность Петербурга» Джамбулу Джабаеву посмертно, а также Мухтару Ауэзову. Вручение снимали на ТВ-каналах, присутствовали более 20 корреспондентов. Медаль лауреата «Личность Петербурга», книга «Город живет — город помнит» и элитный информационно-аналитический журнал «Петербург национальный» № 3-4 (10-11) декабря 2003 г. со статьей хранятся в литературно-мемориальном музее села Жамбыл.

В 2016 г. в музее «Русский Левша» состоялась персональная выставка Шерхана Абдиевича Абилова «Не случайно Вы встретитесь мне!» посвященная 170-летию Джамбула Джабаева. В следующем году Джамбулу Джабаеву исполняется 180 лет. К юбилею Шерхан Абдиевич готовит новую посылку в литературно-мемориальный музей имени Жамбыла Жабаева. Если официально пригласят на юбилей, Шерхан Абдиевич, наверное, согласится. До скорой встречи!

Кальбинур
ХОШНАЗАРОВА

15

12 Aralık 2025
12 Желтоқсан 2025 ж.

Sayı 46
№ 46

ГОД
РАБОЧИХ
ПРОФЕССИЙ

ANISKA GAZETESİ
«АХЫСКА» ГАЗЕТІ

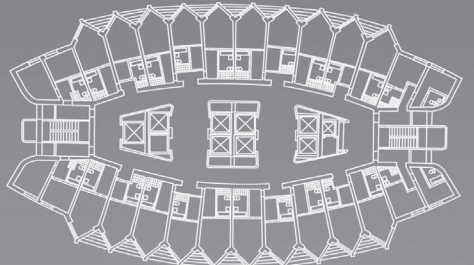
ANISKA

Hotel
Kazakhstan
ALMATY

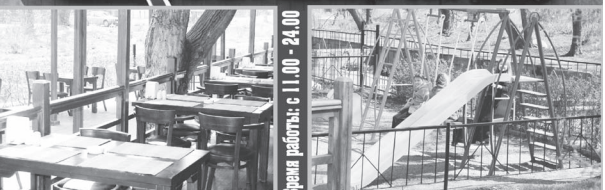
АРЕНДА ОФИСОВ
В ГОСТИНИЦЕ КАЗАХСТАН

Телефоны: +7 (727) 291 92 00
+7 (727) 291 91 53
+7 (702) 995 57 53
E-mail: assistant@kazakhstanhotel.kz

ВЕНЕЦИЯ

Время работы: с 11.00 - 24.00

Кавказская и европейская кухня

Живая музыка

Летняя площадка

Уютный интерьер

Гостеприимная атмосфера

Цены приятно удивят вас

г. Алматы, ул. Каирбекова (Талгарская) 72,
ул. Боегбай батыра, Тел.: 293-81-67

Мы рады видеть Вас!

ANISKA

№ 46 (1062)
12 Aralık 2025 / 12 Желтоқсан 2025 ж

Yayın Kurulu Başkanı:
Редакционный, кеңес төрағасы:

Ziyatdin Kassanov
Зиятдин Касанов

Genel Yayın Yönetmeni:
Бас редактор:

Rovshan Memedoglu
Ровшан Мамедоглу

Yazı İşleri Müdürü:
Бас редакторын орынбасары:

Ahmet Atak
Ахмет Атак

Kazak bölümü editörü
Редактор казахского отдела:

Ağrapa Kurbanova
Ағрапа Құрбанов

Editor:
Әдеби редактор:

Gina Takisheva
Джина Такишева

Muhabirler:
Тілшілер:

Kalbinur Khushnazarova
Кальбинур Хошназарова

Tasarım:
Дизайн:

Oksana Krasnozhanova
Оксана Красножанова

Yayın Sahibi / Меншік иесі
«Газета «АНИСКА - АХЫСКА» ЖШС
Kurucu / Негізін қалаушы
Ziyatdin Kassanov
Зиятдин Касанов

Gazete, Kazakistan Cumhuriyeti Kültür ve
Enformasyon Bakanlığı tarafından 9 Ekim
2008 tarih ve №9528-G ile tescil edilmiştir.
Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет
және ақпарат министрлігінде 2008 жылғы
9 қазанда № 9528-Г тіркелді.

Haftalık süreli yayın
Апта сайын шығады
Yönetim Yeri / Редакция мекенжайы
050002, Kazakistan Cumhuriyeti,
Almaty, Dzhanghildina Cad., 31
050002, Қазақстан Республикасы,
Алматы қ-сы, Жангильдина к-сі, 31

Telefon / Телефон
+7 (727) 339 24 15
E-Posta / Э-пошта
ahiska60@mail.ru
Basım Yeri / Баспа үйі
АО «Алматы-Воллаша»
г. Алматы, ул. Музенова, 223 В
Тел.раб. 8 (727) 378 40 08

SİPARİŞ / ТІПТАЖ
№ 46
TIRAJ / ТИРАЖ
2 000 adet / дана

Editorler yazarların makale ve reklamlarının içeriğinden sorumlu değildir. Yazarın makaleleri editorial görüşleri tem-
sil etmez. «ANISKA» gazetesinde yayınlanan materyal ve fotoğrafların kopyalanması veya düzenlenmesi için yazı işleri
müdürliğünden yazılı izin alınması ve gazeteye atıfta bulunulması gerekmektedir.
Редакция авторлар мақаласы мен жарнама мазмұнына жауап бермейді. Автордың мақалалары редакция
қазқарасын білдірмейді. «АХЫСКА» газетінде жарияланған материалдар мен фотосуреттерді көшіріп немесе өңдеп
басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, газетке сілтеме жасау міндетті.

KAZAKISTAN CUMHURİYETİ ANISKA TÜRK KÜLTÜR MERKEZİNİN ULUSLARARASI YAYINI
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ «АХЫСКА» ТҮРК ЭТНОМӘДЕНИ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАСЫЛЫМЫ

6+ – 6 жастан асқан балаларға арналған

www.ahiska-gazeta.com

KAZAKISTAN ANISKA TÜRK KÜLTÜR MERKEZİ ULUSLARARASI YAYINI
ҚАЗАҚСТАН «АХЫСКА» ТҮРК ЭТНОМӘДЕНИ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАСЫЛЫМЫ
МЕЖДУНАРОДНОЕ ИЗДАНИЕ ТУРЕЦКОГО ЭТНОКУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРА «АХЫСКА» В КАЗАХСТАНЕ

ahiska60@mail.ru

16

12 Aralık 2025
12 Желтоқсан 2025 ж.

Sayı 46
№ 46

ГОД
РАБОЧИХ
ПРОФЕССИЙ

ANISKA GAZETESİ
«АХЫСКА» ГАЗЕТІ

ANISKA

Midea - производитель Бытовой
техники №1 в Мире

№1
в мире

Ваш проводник
в Легкую жизнь

 midea_kz
 midea_kz.com

2 ТОРГОВЫХ ЭТАЖА
БОЛЕЕ 160 БУТИКОВ

ОГРОМНЫЙ ВЫБОР МУЖСКОЙ,
ЖЕНСКОЙ, ДЕТСКОЙ ОДЕЖДЫ
И ОБУВИ А ТАК ЖЕ, ТОВАРЫ
ДЛЯ ДОМА, БЫТОВАЯ
ТЕХНИКА И МНОГОЕ ДРУГОЕ.

ТАРЕНА

г. АЛМАТЫ, АБАЯ 141
+7 (727) 277 5481
 @tdarena.almaty

ORHUN MEDICAL

ИННОВАЦИОННЫЙ СПОСОБ
ЛЕЧЕНИЯ ОНКОЛОГИЧЕСКИХ
ЗАБОЛЕВАНИЙ

ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ

ТОЧНОСТЬ ВОЗДЕЙСТВИЯ

ЭФФЕКТИВНОЕ И
БЕЗБОЛЕЗНЕННОЕ ЛЕЧЕНИЕ

Джен Парлак
Заведующий отделением
Томотерапии

г. Алматы
пр. Абая, 91, 3-й корпус
+7 777 039 10 79

98%
положительных
отзывов от
пациентов

92%
положительных
результатов от
лечения

100%
планирование и
точное описание
курса лечения

 tomoderapia.kz
 tomoderapia.kz
 info@tomoderapia.kz

Лицензия №15002207 выдана управлением экономики и бюджетного
планирования города Алматы (Акимат города Алматы) от 05.02.2015 г.

+

Istanbul
Diagnostic center

ТОЧНАЯ ДИАГНОСТИКА У НАС
- ЭКСПЕРТНОЕ ЗАКЛЮЧЕНИЕ ИЗ ТУРЦИИ!

А ЕСЛИ НУЖНО ЛЕЧЕНИЕ,
МЫ ОРГАНИЗУЕМ ВАШУ ПОЕЗДКУ!

г. Алматы
ул. Гоголя 52,
уг. ул. Назарбаева
+7 (727) 339-59-59

Номер лицензии 24017623
Дата выдачи лицензии 30.04.2024 год

Настоящая реклама, в соответствии со ст. 395 ГК РК не является публичной офертой. Номер лицензии 24017627. Дата выдачи лицензии 30.04.2024 год.

www.ahiska-gazeta.com

KAZAKISTAN ANISKA TÜRK KÜLTÜR MERKEZİ ULUSLARARASI YAYINI
ҚАЗАҚСТАН «АХЫСКА» ТҮРК ЭТНОМӘДЕНИ ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАСЫЛЫМЫ
МЕЖДУНАРОДНОЕ ИЗДАНИЕ ТУРЕЦКОГО ЭТНОКУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРА «АХЫСКА» В КАЗАХСТАНЕ

ahiska60@mail.ru